Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2020. gada 26. martā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patērētāju tiesību aizsardzība – Patēriņa kredītlīgumi – Direktīva 2008/48/EK – EK – 3. panta g) punkts, 10. panta 2. punkts un 22. panta 1. punkts – Saskaņošanas līmenis – Jēdziens "kredīta izmaksas bez procentiem" – Direktīva 93/13/EEK – 1. panta 2. punkts – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – Kredīta kopējo izmaksu bez procentiem maksimālā summa – Līguma noteikumi, kas ietver obligātas tiesību normas – Izslēgšana

Lietā C-779/18

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, kuru *Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich* (Semjanovices Slonskes rajona tiesa, Polija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2018. gada 9. novembrī un kas Tiesā reģistrēts 2018. gada 12. decembrī, tiesvedībā

Mikrokasa S.A.,

Revenue Niestandaryzowany Sekuryzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty

pret

XO,

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], tiesneši M. Safjans [*M. Safjan*], L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], K. Toadere [*C. Toader*] (referente) un N. Jēskinens [*N. Jääskinen*],

ģenerāladvokāts: Dž. Hogans [*G. Hogan*],

sekretārs: M. Aleksejevs [*M. Aleksejev*], nodaļas vadītājs,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2019. gada 13. novembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– *Mikrokasa S.A.* vārdā – *M. Kamiński*, pārstāvis,

– Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, kā arī *M. Kamejsza-Kozłowska* un *D. Lutostańska*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *G. Goddin*, *K. Herbout-Borczak* un *A. Szmytkowska*, kā arī *N. Ruiz García*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2019. gada 19. decembra tiesas sēdē,

* Tiesvedības valoda – poļu.

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvu 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 87/102/EEK (OV 2008, L 133, 66. lpp., un labojumi – OV 2009, L 207, 14. lpp., OV 2010, L 199, 40. lpp., OV 2011, L 234, 46. lpp., un OV 2015, L 36, 15. lpp.).

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar divām tiesvedībām, kuras iesniedzējtiesa apvienoja, attiecīgi starp *Mikrokasa S.A*. un XO un starp *Revenue Niestandaryzowany Sekuryzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty* (turpmāk tekstā – "*Revenue*") un XO par prasībām samaksāt summas, kas maksājamas saskaņā ar diviem patēriņa kredītlīgumiem.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 93/13

3 Direktīvas 93/13 trīspadsmitajā un divdesmit ceturtajā apsvērumā ir teikts:

"tā kā tiek uzskatīts, ka dalībvalstu likumi vai noteikumi, kas tieši vai netieši nosaka patērētāju līgumu noteikumus, nesatur negodīgus noteikumus; tā kā tādēļ neliekas vajadzīgi attiecināt uz šo direktīvu noteikumus, kas ietver obligātas tiesību normas un to starptautisko konvenciju principus vai noteikumus, kam ir pievienojušās dalībvalstis vai Kopiena; tā kā šajā sakarībā vārdi "obligātas tiesību normas" 1. panta 2. punktā ietver arī noteikumus, kas, saskaņā ar tiesību aktiem, attiecas uz līgumslēdzējām pusēm, ar nosacījumu, ka nav noteikta cita kārtība;

[..]

tā kā dalībvalstu tiesām un administratīvām iestādēm jābūt to rīcībā adekvātiem un efektīviem līdzekļiem, lai novērstu tālāku negodīgu noteikumu piemērošanu patērētāju līgumos."

4 Šīs direktīvas 1. pantā ir paredzēts:

"1. Šīs direktīvas mērķis ir saskaņot [tuvināt] dalībvalstu normatīvus un administratīvus aktus, kas attiecas uz negodīgiem noteikumiem līgumos, ko slēdz starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju.

2. Šī direktīva neattiecas uz līguma noteikumiem, kas ietver obligātas tiesību normas un to starptautisko konvenciju principus vai noteikumus, kam ir pievienojušās dalībvalstis vai Kopiena, īpaši transporta jomā."

5 Minētās Direktīvas 93/13 3. pantā ir definēti nosacījumi, ar kādiem noteikums, kas iekļauts starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju noslēgtā līgumā, tiek uzskatīts par negodīgu.

6 Šīs pašas direktīvas 6. panta 1. punktā ir noteikts:

"Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums ar tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem."

7 Direktīvas 93/13 7. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

"Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos."

Direktīva 2008/48

8 Direktīvas 2008/48 7., 9., 19., 20. un 44. apsvērums ir izteikti šādi:

"(7) Lai sekmētu pareizi funkcionējoša patēriņa kredītu iekšējā tirgus izveidi, ir jāparedz saskaņota Kopienas sistēma vairākās būtiskās jomās. Ņemot vērā, ka patēriņa kredītu tirgus nemitīgi attīstās un Eiropas pilsoņu mobilitāte pieaug, progresīviem Kopienas tiesību aktiem, kas spēj pielāgoties nākotnes kredītu veidiem un kas sniedz dalībvalstīm atbilstīgu izvēles iespēju, tos īstenojot, būtu jāpalīdz izveidot mūsdienīgu tiesību aktu kopumu patēriņa kredītu jomā.

[..]

(9) Vajadzīga pilnīga saskaņošana, lai visiem patērētājiem Kopienā nodrošinātu augstu un līdzvērtīgu viņu interešu aizsardzības līmeni un lai izveidotu īstu iekšējo tirgu. [..]

[..]

(19) Lai patērētāji varētu pieņemt lēmumu, zinot visus faktus, viņiem pirms kredītlīguma noslēgšanas būtu jāsaņem atbilstīga informācija par kredīta nosacījumiem un izmaksām, kā arī par viņu saistībām, kuru patērētāji var paņemt līdzi un apsvērt. Lai nodrošinātu pēc iespējas pilnīgu piedāvājumu pārredzamību un salīdzināmību, šādai informācijai jo īpaši būtu jāietver gada procentu likme, ko piemēro kredītam un kas visā Kopienā noteikta vienādā veidā. [..]

(20) Kredīta kopējās izmaksās patērētājam būtu jāietver visas izmaksas, tostarp procenti, komisijas nauda, nodokļi, kredītu starpnieku izmaksas un citi maksājumi, kas patērētājam jāveic saistībā ar kredītlīgumu, izņemot notāru izmaksas. Kreditora faktiskās zināšanas par izmaksām būtu jāizvērtē objektīvi, ņemot vērā profesionālās rūpības prasības.

[..]

(44) Lai nodrošinātu tirgus pārskatāmību un stabilitāti un kamēr nav veikta tālāka saskaņošana, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka ir atbilstīgi pasākumi kreditoru regulēšanai vai uzraudzībai."

9 Saskaņā ar Direktīvas 2008/48 1. pantu tās mērķis ir saskaņot dažus dalībvalstu noteikumu aspektus saistībā ar līgumiem, kas attiecas uz patēriņa kredītu.

10 Šīs direktīvas 3. pantā ir noteikts:

"Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

a) "patērētājs" ir fiziska persona, kura darījumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas nav saistīti ar šīs personas amatu, nodarbošanos vai profesiju;

[..]

g) "kredīta kopējās izmaksas patērētājam" ir visas izmaksas, tostarp procenti, komisijas nauda, nodokļi un jebkādi citi maksājumi, kas patērētājam jāmaksā saistībā ar kredītlīgumu un kas ir kreditoram zināmi, izņemot notāra izmaksas; iekļauj arī izmaksas, kas saistītas ar papildu pakalpojumiem saistībā ar kredītlīgumu, jo īpaši apdrošināšanas prēmijas, ja turklāt pakalpojumu līguma noslēgšana ir obligāts priekšnoteikums, vai nu lai vispār saņemtu kredītu, vai lai to saņemtu ar izsludinātajiem noteikumiem un nosacījumiem;

h) "kopējā summa, kas jāmaksā patērētājam" ir kopējā kredīta kopsumma un kredīta kopējās izmaksas patērētājam;

[..]."

11 Minētās direktīvas 5. pantā "Informācija, kas sniedzama pirms līguma noslēgšanas" ir noteikts:

"1. Laikus, pirms patērētājs ir uzņēmies kredītlīguma vai piedāvājuma saistības, kreditors un attiecīgi kredīta starpnieks, balstoties uz kreditora piedāvātajiem kredīta noteikumiem un nosacījumiem un, attiecīgos gadījumos, uz patērētāja paustajām vēlmēm un sniegtajām ziņām, nodrošina patērētāju ar informāciju, kas nepieciešama, lai salīdzinātu dažādus piedāvājumus, pirms pieņem uz informāciju balstītu lēmumu par to, vai slēgt kredītlīgumu. Šādu informāciju papīra formā vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju sniedz atbilstīgi II pielikumā minētajai Eiropas patēriņa kredīta standartinformācijai. Uzskata, ka kreditors ir izpildījis informēšanas prasības atbilstīgi šim punktam un Direktīvas 2002/65/EK 3. panta 1. un 2. punktam, ja viņš ir sniedzis Eiropas patēriņa kredīta standartinformāciju.

Attiecīgajā informācijā norāda:

[..]

c) kredīta kopsummu un izņemšanas nosacījumus;

[..]

g) gada procentu likmi un kopējās summas, kas patērētājam jāmaksā, ar uzskatāma piemēra palīdzību uzrādot visus likmes aprēķinam izmantotos pieņēmumus; ja patērētājs informējis kreditoru par vēlamā kredīta vienu vai vairākiem komponentiem, piemēram, kredītlīguma ilgumu un kopsummu, kreditors šos komponentus ņem vērā; ja kredītlīgumā ir paredzēti dažādi kredīta izņemšanas veidi ar dažādām maksām vai aizņēmuma likmēm un kreditors izmanto I pielikuma II daļas b) punktā noteikto pieņēmumu, tas norāda, ka tad, ja šā veida kredītlīgumam izmantos citus izņemšanas mehānismus, tiks piemērotas augstākas gada procentu likmes;

[..]."

12 Tās pašas direktīvas 10. pantā "Kredītlīgumos iekļaujamā informācija" ir paredzēts:

"1. Kredītlīgumus sagatavo papīra formā vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju. Visas līgumslēdzējas puses saņem kredītlīguma eksemplāru. Šis pants neskar nekādus valsts noteikumus attiecībā uz kredītlīgumu noslēgšanas spēkā esamību, kas atbilst Kopienas tiesību aktiem.

2. Kredītlīgumā skaidri un lakoniski norāda:

[..]

d) kredīta kopsummu un izņemšanas nosacījumus;

[..]

g) gada procentu likmi un kopējo patērētāja maksājamo summu, kas aprēķināta kredītlīguma noslēgšanas brīdī; min visus pieņēmumus, kas izmantoti minētās likmes aprēķinam;

[..]

u) attiecīgā gadījumā – citus līguma noteikumus un nosacījumus;

[..]."

13 Direktīvas 2008/48 22. pantā "Saskaņošana un šīs direktīvas obligāta piemērošana" ir noteikts:

"1. Ciktāl šajā direktīvā iekļauti saskaņoti noteikumi, dalībvalstis savos tiesību aktos nedrīkst saglabāt vai ieviest noteikumus, kas atšķiras no šajā direktīvā paredzētajiem.

[..]

3. Turklāt dalībvalstis nodrošina, ka noteikumus, ko tās pieņem, īstenojot šo direktīvu, nevar apiet, izmantojot veidu, kā līgumi formulēti, jo īpaši kredītu izņemšanu vai kredītlīgumus, uz ko attiecas šīs direktīvas darbības joma, integrējot kredītlīgumos, kuru būtība vai mērķis ļautu izvairīties no tās piemērošanas.

[..]"

Polijas tiesības

Civilkodekss

14 Saskaņā ar *kodeks cywilny* (Civilkodekss) 359. pantu:

"1. Procenti par naudas summu ir maksājami tikai tad, ja tas izriet no tiesību akta vai likuma, tiesas nolēmuma vai citas kompetentās iestādes lēmuma.

2. Ja procentu apmērs nav noteikts citādi, ir maksājami likumiskie procenti apmērā, kas vienāds ar Polijas Nacionālās bankas atsauces likmes un 3,5 procentpunktu summu.

2^1. Maksimālais procentu apmērs, kas izriet no tiesību akta, nedrīkst pārsniegt divkāršu likumisko procentu apmēru (maksimālie procenti) gadā.

2^{2}. Ja procentu apmērs, kas izriet no tiesību akta, pārsniedz maksimālo procentu apmēru, ir maksājami maksimālie procenti.

2^{3}. Līguma noteikumos nedrīkst izslēgt vai ierobežot tiesību aktu noteikumus par maksimālajiem procentiem, arī ārvalstu tiesību izvēlēšanās gadījumā. Šādā gadījumā piemēro likuma noteikumus.

4. Tieslietu ministrs ar paziņojumu Polijas Republikas *Oficiālajā Vēstnesī "Monitor Polski"* paziņo likumisko procentu summu."

15 Minētā kodeksa $385.^{1}$ pantā ir noteikts:

"1. Patērētāju līguma noteikumi, kuri nav individuāli saskaņoti, patērētājam nav saistoši, ja tie nosaka tā tiesības un pienākumus pretēji labiem tikumiem, acīmredzami neievērojot tā intereses (negodīgi noteikumi). Tas neattiecas uz noteikumiem, kuros ir noteikti pušu pamatpienākumi, tostarp cena vai atlīdzība, ja tie ir formulēti nepārprotami.

2. Ja kāds līguma noteikums patērētājam nav saistošs saskaņā ar 1. punktu, pārējā daļā līgums turpina būt pusēm saistošs.

3. Patērētāju līguma noteikumi, kuri nav individuāli saskaņoti, ir tie līguma noteikumi, kuru saturu patērētājs nav varējis konkrēti ietekmēt. Runa it īpaši ir par līguma noteikumiem, kas pārņemti no standarta līguma, ko līgumslēdzējs ir piedāvājis patērētājam.

[..]"

Likums par patēriņa kredītu

16 Ar 2011. gada 12. maija *ustawa o kredycie konsumenckim* (Likums par patēriņa kredītu) (*Dz. U.* Nr. 126, 715. poz.), redakcijā, kas bija spēkā pamatlietu faktu norises laikā (turpmāk tekstā – "Likums par patēriņa kredītu"), Polijas tiesību sistēmā ir transponēta Direktīva 2008/48.

17 Šī likuma 5. panta 1. punkta 6.–8. apakšpunktā ir definēti šādi jēdzieni:

"kredīta kopējās izmaksas – visas izmaksas, kuras ir jāsedz patērētājam saistībā ar kredītlīgumu, jo īpaši: a) procenti, maksājumi, komisijas maksas, nodokļi un uzcenojums, ja tie ir zināmi kreditoram, un b) izmaksas par papildu pakalpojumiem, jo īpaši apdrošināšanas izmaksas, ja to segšana ir nepieciešama, lai iegūtu kredītu vai lai to iegūtu saskaņā ar piedāvātajiem noteikumiem, izņemot notāra nodevas, ko sedz patērētājs;

kredīta izmaksas bez procentiem – visas izmaksas, kas jāsedz patērētājam saistībā ar patēriņa kredītlīgumu, izņemot procentus;

kredīta kopsumma – visu naudas līdzekļu maksimālā naudas summa, neskaitot kredīta izmaksas, kuru kreditors patērētājam dara pieejamu saskaņā ar kredītlīgumu, vai līgumiem, attiecībā uz kuriem nav paredzēts noteikums par šo maksimālo summu, – kopējā naudas summa, neskaitot kredīta izmaksas, kuru kreditors patērētājam dara pieejamu saskaņā ar kredītlīgumu;

kopējā summa, kas jāmaksā patērētājam – kredīta kopējo izmaksu summa un kredīta kopsummas."

18 Minētā likuma 13. pantā ir noteikts:

"1. Pirms patērētāja kredītlīguma noslēgšanas kreditoram vai kredīta starpniekam ir pienākums nodrošināt patērētājam šādu informāciju, izmantojot pastāvīgu informācijas nesēju, pietiekami savlaicīgi, lai patērētājs varētu iepazīties ar šo informāciju:

[..]

5) kredīta kopsumma;

6) kredīta izņemšanas termiņi un veids;

7) kopējā summa, kas jāmaksā patērētājam;

[..].

10) atsevišķos gadījumos informācija par citām izmaksām, kas patērētājam ir jāsedz saistībā ar patēriņa kredītlīgumu, jo īpaši par procentiem, komisijas maksām, uzcenojumu, maksājumiem, tostarp maksājumiem par viena vai vairāku kontu uzturēšanu, kuros tiek reģistrēti gan maksājumu, gan izņemšanas darījumi, kā arī maksājumi par maksājumu instrumentu izmantošanu gan maksājumu, gan izņemšanas darījumiem, un papildu pakalpojumu izmaksām, jo īpaši apdrošināšanas izmaksām, ja tās ir zināmas kreditoram, un nosacījumi, saskaņā ar kuriem šīs izmaksas var mainīties;

11) informācija par pienākumu segt notāra izmaksas, ja tādas ir;

[..]."

19 Tā paša likuma 30. pantā ir paredzēts:

"1. Neskarot 31.–33. pantu, patēriņa kredītlīgumā ir jānosaka:

[..]

2) kredīta veids;

[..]

4) kredīta kopsumma;

5) kredīta izņemšanas termiņi un veids;

6) kredīta procentu likme, [..];

7) gada procentu likme un kopējā summa, kas jāmaksā patērētājam un kas noteikta patēriņa kredītlīguma noslēgšanas brīdī; min visus pieņēmumus, kas izmantoti minētās likmes aprēķinam;

8) kredīta atmaksas termiņi un noteikumi, [..];

9) saraksts, kas ietver procentu un visu citu kredīta izmaksu samaksas termiņus un noteikumus, ja kreditors vai kredīta starpnieks piešķir kredīta atmaksas pārtraukuma periodu;

10) informācija par citām izmaksām, kas ir jāsedz patērētājam saistībā ar patēriņa kredītlīgumu, jo īpaši par maksājumiem, tostarp maksājumiem par viena vai vairāku kontu uzturēšanu, kuros tiek reģistrēti gan maksājumu, gan izņemšanas darījumi, kā arī maksas par maksājumu instrumentu izmantošanu gan maksājumu, gan izņemšanas darījumiem, maksājumiem, uzcenojumu un papildu pakalpojumu izmaksām, jo īpaši apdrošināšanas izmaksām, ja tās ir zināmas kreditoram, un nosacījumi, saskaņā ar kuriem šīs izmaksas var mainīties;

[..]."

20 Atbilstoši šī paša likuma 36.a pantam:

"1. Kredīta izmaksu maksimālo apmēru bez procentiem aprēķina pēc formulas:

MPKK ≤ (K × 25 %) + (K × N/R × 30 %),

kur atsevišķie simboli nozīmē:

MPKK – kredīta izmaksu maksimālā summa bez procentiem;

K – kredīta kopsumma,

n – kredīta atmaksas termiņš dienās,

R – dienu skaits gadā.

2. Kredīta izmaksas bez procentiem visā aizdevuma periodā nedrīkst pārsniegt kredīta kopsummu.

3. No patēriņa kredītlīguma izrietošās kredīta izmaksas bez procentiem nav jāmaksā daļā, kas pārsniedz maksimālo, ar procentiem nesaistīto kredīta izmaksu summu, ko aprēķina 1. punktā norādītajā kārtībā, vai kredīta kopsummu."

21 Likuma par patēriņa kredītiem 47. pantā ir noteikts:

"Līguma noteikumos nedrīkst izslēgt vai ierobežot patērētāja tiesības, kas paredzētas likumā. Šādos gadījumos piemēro likuma noteikumus."

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

22 Abas šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatā esošās lietas, kuras iesniedzējtiesa apvienoja ar 2018. gada 8. novembra lēmumu, pret XO ierosināja bankas iestādes *Mikrokasa* un *Revenue*.

23 Pirmajā lietā 2016. gada 21. decembrī XO kā patērētājs Direktīvas 2008/48 izpratnē noslēdza ar *Mikrokasa* aizdevuma līgumu par 4000 Polijas zlotiem (PLN, aptuveni 940 EUR), kas bija atmaksājams 30 ikmēneša maksājumos līdz 2019. gada 28. jūnijam. Saskaņā ar šo līgumu patērētājs apņēmās arī samaksāt 600 PLN (aptuveni 139 EUR) par sagatavošanas izmaksām, kā arī 3400 PLN (aptuveni 790 EUR) par administratīvajiem izdevumiem. Tāpat tika izrakstīti rēķini par līgumiskajiem procentiem ar gada likmi 7 % par summu 371,87 PLN (aptuveni 86 EUR).

24 Pilnīgas maksājumu neveikšanas dēļ *Mikrokasa* cēla prasību *Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich I Wydział Cywilny* (Semjanovices Slonskes rajona tiesa, Pirmā civillietu nodaļa, Polija) pret XO, prasot, lai tai tiktu piespriests samaksāt 8184,53 PLN (aptuveni 1927 EUR).

25 Otrajā lietā šis pats patērētājs 2016. gada 21. novembrī ar *IPF Polska sp. z o.o.* internetā noslēdza aizdevuma līgumu par summu 3000 PLN (aptuveni 703,18 EUR) apmērā, kas bija atmaksājama līdz 2018. gada 28. maijam. Saskaņā ar šī līguma noteikumiem patērētājam bija jāmaksā komisijas nauda 2084 PLN (aptuveni 488,46 EUR) apmērā. Līgumā noteiktie procenti rēķinā tika norādīti ar gada likmi 10 % par kopējo summu 248,41 PLN (aptuveni 57 EUR).

26 No šī līguma izrietošo prasījumu *IPF Polska* nodeva *Revenue* ar 2017. gada 16. augusta cesijas līgumu. Pēdējā minētā 2017. gada 27. oktobrī cēla prasību pret XO, lūdzot samaksāt 5196,68 PLN (aptuveni 1218,09 EUR) saistībā ar maksājumu neveikšanu. *Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie* (Ļubļinas Rietumu rajona tiesa Ļubļinā, Polija) pieņēma lēmumu par maksājuma rīkojuma izdošanu. Patērētājs par šo lēmumu iesniedza apelācijas sūdzību *Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich* (Semjanovices Slonskes rajona tiesa, Polija).

27 Šī tiesa norāda, ka kredīta izmaksas bez procentiem abos pamatlietā aplūkotajos līgumos ir aprēķinātas pēc formulas, kas valsts tiesību aktos ir noteikta Likuma par patēriņa kredītu 36.a pantā, un nepārsniedz atļauto maksimālo summu.

28 Tomēr šī tiesa paužšaubas par valsts tiesiskā regulējuma, ar kuru ir ieviests jēdziens "kredīta izmaksas bez procentiem", kas nav paredzēts Direktīvā 2008/48, atbilstību šai direktīvai, it īpaši ņemot vērā pilnīgu saskaņošanu ar šo direktīvu. Konkrētāk būtu jānoskaidro, vai šāda jēdziena ieviešana nevar būt pretrunā Direktīvā 2008/48 noteiktajiem mērķiem.

29 Turklāt gadījumā, ja [kredīta] kopējās izmaksas bez procentiem tiek aprēķinātas tā, kā likumdevējs ir noteicis Likuma par patēriņa kredītu 36.a pantā, šīs izmaksas tiekot aprēķinātas, pamatojoties uz pārdevēja vai piegādātāja faktiski sniegto pakalpojumu un ieguldīto resursu neatkarīgu formulu. Tādējādi patērētājam neesot iespējas zināt kredīta patiesās izmaksas un būt pienācīgi informētam par savu tiesisko situāciju līguma noslēgšanas dienā.

30 Iesniedzējtiesai ir šaubas arī par Direktīvas 93/13 piemērojamību, ja pastāv noteikumi, ar kuriem tiek ievēroti valsts noteikumi par maksimāli pieļaujamām izmaksām.

31 Šī tiesa uzsver, ka Polijas likumdevējs, pieņemot Likuma par patēriņa kredītu 36.a pantu, ir vēlējies nodrošināt patērētājiem rēķinā norādīto izmaksu robežas, norādot, ka kredīta kopējās izmaksas, izņemot procentus, nedrīkst pārsniegt 55 % no kredīta kopsummas gadā, 85 % par diviem gadiem un 100 % neatkarīgi no kredīta ilguma.

32 Tomēr minētā tiesa uzskata, ka praksē pārdevēji vai piegādātāji bieži izvēlas maksimālo atļauto summu pēc likumā noteiktās formulas, ne vienmēr ņemot vērā faktiski radušās izmaksas.

33 Līdz ar to esot pamatotas bažas par to, ka pārdevējs vai piegādātājs gūst pārmērīgu un nepamatotu priekšrocību no patērētāja izdevumiem, kuri pēdējam minētajam radot ievērojamu nelīdzsvarotību, kas izriet no kredīta kopsummas salīdzinājuma ar šī kredīta kopējām izmaksām.

34 Iesniedzējtiesa arī norāda, ka pašreizējā Polijas tiesu prakse ir atšķirīga, jo dažas no tām izslēdz pārbaudi par izmaksu, kas ir noteiktas, pamatojoties uz Likuma par patēriņa kredītu 36.a pantu, negodīgo raksturu un citas tiesas, kuras šīs izmaksas novērtē atbilstoši valsts tiesiskajā regulējumā, ar kuru ir transponēts Direktīvas 93/13 3. pants, noteiktajiem kritērijiem.

35 Šajos apstākļos *Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich* (Semjanovices Slonskes rajona tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Direktīvas 2008/48 noteikumi, jo īpaši tās 3. panta g) punkts, 10. panta 1. punkts un 22. panta 1. punkts, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu "kredīta izmaksu bez procentiem", ko nosaka ar vienotas likmes palīdzību saskaņā ar likumā noteikto aprēķināšanas formulu, kas aprakstīta

Likuma par patēriņa kredītu 36.a pantā, nošķiršanu no "kredīta kopējām izmaksām patērētājam", kas noteiktas minētajā direktīvā, tā, lai no patērētāja slēptu pārdevēja vai piegādātāja faktiskās kredīta izmaksas bez procentiem?

2) Vai Direktīvas 93/13 noteikumi, jo īpaši 1. panta 2. punkts, 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie neļauj pārbaudīt patēriņa kredītlīgumus atbilstoši nosacījumiem, kas aprakstīti minētās direktīvas 3. pantā, daļā, kura aptver minētās kredīta izmaksas bez procentiem, kuru noteikšanas kritēriji ir noteikti Likuma par patēriņa kredītu 36.a pantā?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

36 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2008/48 3. panta g) punkts, 10. panta 1. punkts un 22. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāda valsts tiesību norma, kurā ir paredzēta aprēķina metode maksimālajai kredīta izmaksu summai bez procentiem, ko var piemērot patērētājam saistībā ar patēriņa kredītiem.

37 Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 2008/48 1. pantu tās mērķis ir saskaņot dažus dalībvalstu noteikumu aspektus attiecībā uz patēriņa kredītlīgumiem.

38 Vēl no šīs direktīvas 22. panta 1. punkta izriet, ka, ciktāl tajā ir ietverti saskaņoti noteikumi, dalībvalstis nedrīkst paturēt spēkā vai ieviest valsts tiesību normas, kas nav paredzētas minētajā direktīvā.

39 Visbeidzot, kā izriet no Tiesas judikatūras, lai nodrošinātu plašu patērētāju tiesību aizsardzību, Savienības likumdevējs tās 3. panta g) punktā apstiprināja plašu jēdziena "kredīta kopējās izmaksas patērētājam" definīciju – kā tādu, kas ir visas izmaksas, tostarp procenti, [komisijas nauda], nodokļi un jebkādi citi maksājumi, kas patērētājam jāmaksā saistībā ar kredītlīgumu un kas ir kreditoram zināmi, izņemot notāra izmaksas (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2015. gada 26. februāris, *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 48. punkts; 2016. gada 8. decembris, *Verein für Konsumenteninformation*, C-127/15, EU:C:2016:934, 35. punkts, un 2019. gada 11. septembris, *Lexitor*, C-383/18, EU:C:2019:702, 23. punkts).

40 Taču Direktīvā 2008/48 nav paredzēts ne jēdziens "kredīta izmaksas bez procentiem", ne noteikumi, kas regulētu jautājumu par kredīta izmaksu ierobežošanu vai šo izmaksu sadali starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju. No Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka minētās "kredīta izmaksas bez procentiem" ir "kredīta kopējo izmaksu" Direktīvas 2008/48 3. panta g) punkta izpratnē apakškategorija, jo pēdējās minētās izmaksas ietver visas izmaksas, tostarp procentus.

41 Minētās direktīvas 5. panta 1. punkta g) apakšpunktā, kurā ir uzskaitīta informācija, kas patērētājam ir jāsniedz pirms līguma noslēgšanas, un šīs pašas direktīvas 10. panta 2. punkta g) apakšpunktā, kurā ir norādīts, ka informācija līgumā ir jānorāda skaidri un lakoniski, ir paredzēts pienākums informēt patērētāju par "kopējo summu, kas jāmaksā patērētājam", kas Direktīvas 2008/48 3. panta h) punktā ir definēta kā "kopējā kredīta kopsumma un kredīta izmaksas patērētājam". Šajos noteikumos nav paredzēts pienākums informēt par kredīta izmaksām bez procentiem vai tā aprēķināšanas metodi.

42 Līdz ar to ir jākonstatē, ka Direktīvā 2008/48 nav paredzēta neviena saskaņota tiesību norma attiecībā uz "kredīta izmaksām bez procentiem" vai veidu, kādā tās ir jāaprēķina.

43 Lai gan ar Direktīvu 2008/48 ir saskaņoti tikai daži dalībvalstu noteikumu aspekti saistībā ar patēriņa kredītlīgumiem, no šīs direktīvas 44. apsvēruma izriet – lai nodrošinātu tirgus pārskatāmību un stabilitāti un kamēr nav veikta tālāka saskaņošana, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka tiek veikti

atbilstīgi pasākumi kreditoru regulēšanai vai uzraudzībai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 6. jūnijs, *Schyns*, C-58/18, EU:C:2019:467, 44. punkts). Tomēr ir jāpārliecinās, ka šie pasākumi nav pretrunā ar Direktīvu 2008/48 saskaņotajām jomām.

44 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Direktīva 2008/48 tika pieņemta ar divkāršu mērķi – nodrošināt visiem Savienības patērētājiem augstu un līdzvērtīgu viņu interešu aizsardzības līmeni un sekmēt pareizi funkcionējoša patēriņa kredītu iekšējā tirgus izveidi (spriedumi, 2019. gada 5. septembris, *Pohotovosť*, C-331/18, EU:C:2019:665, 41. punkts, un 2019. gada 19. decembris, *Home Credit Slovakia*, C-290/19, EU:C:2019:1130, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).

45 Šīs direktīvas 10. pantā ir uzskaitīta informācija, kurai ir skaidri un lakoniski jābūt norādītai līgumā. Tiesa jau ir nospriedusi, ka ar minētās direktīvas 10. panta 2. punktu ir veikta pilnīga saskaņošana attiecībā uz kredītlīgumā obligāti iekļaujamo informāciju (spriedums, 2019. gada 5. septembris, *Pohotovosť*, C-331/18, EU:C:2019:665, 50. punkts).

46 Turklāt, kā atgādināts šī sprieduma 38. punktā, saskaņā ar Direktīvas 2008/48 22. panta 1. punktu, ciktāl tajā ir iekļauti saskaņoti noteikumi, dalībvalstis savos tiesību aktos nedrīkst saglabāt vai ieviest noteikumus, kas atšķiras no tajā paredzētajiem.

47 Šajā gadījumā no informācijas Tiesai iesniegtajos lietas materiālos izriet, ka valsts tiesību normās par kredīta izmaksām bez procentiem ir tikai noteikts maksimālais apmērs un šo izmaksu aprēķināšanas metode, kā arī šīs maksimālās robežas neievērošanas sekas. Katrā ziņā, kā ģenerāladvokāts ir norādījis secinājumu 59. un 60. punktā, iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai valsts tiesību aktos nav noteikti papildu informēšanas pienākumi.

48 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, Direktīvas 2008/48 3. panta g) punkts, 10. panta 2. punkts un 22. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēta aprēķina metode, kas attiecas uz kredīta izmaksu bez procentiem maksimālo summu, ko var piemērot patērētājam, ar nosacījumu, ka šajā tiesiskajā regulējumā nav noteikti papildu informēšanas pienākumi par šīm kredīta izmaksām bez procentiem, papildinot 10. panta 2. punktā paredzētos.

Par otro jautājumu

49 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka no šīs direktīvas piemērošanas jomas ir izslēgts līguma noteikums, kurā kredīta izmaksas bez procentiem ir noteiktas, ievērojot valsts tiesību normā paredzēto maksimālo apmēru, ne vienmēr ņemot vērā faktiskās izmaksas.

50 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Direktīvas 93/13 1. panta 2. punktā, kurā paredzētas klauzulas, kas ietver obligātas tiesību normas, ir noteikts izņēmums no šīs direktīvas piemērošanas jomas, kas saskaņā ar Tiesas judikatūru ir pakļauts diviem nosacījumiem. Pirmkārt, līguma noteikumam ir jāietver tiesību norma, un, otrkārt, šai tiesību normai ir jābūt obligātai (spriedumi, 2019. gada 7. novembris, *Kanyeba* u.c., no C-349/18 līdz C-351/18, EU:C:2019:936, 60. punkts, kā arī 2020. gada 3. marts, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 31. punkts).

51 Lai noskaidrotu, vai šie nosacījumi ir izpildīti, Tiesa nosprieda, ka valsts tiesai ir jāpārbauda, vai attiecīgais līguma noteikums ietver valsts tiesību normas, kas obligāti ir piemērojamas attiecībās starp līgumslēdzējām pusēm neatkarīgi no to izvēles, vai arī tiesību normas, kurām ir papildinošs raksturs un kuras līdz ar to ir piemērojamas automātiski, proti, ja šajā ziņā nav atšķirīgas vienošanās starp pusēm (spriedums, 2020. gada 3. marts, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

52 Tiesa nosprieda, ka, veicot šo pārbaudi, valsts tiesai ir jāņem vērā, ka, ievērojot it īpaši minētās direktīvas mērķi, proti, patērētāju aizsardzību pret negodīgiem noteikumiem, kas ir iekļauti līgumos, kurus ar pēdējiem minētajiem ir noslēguši pārdevēji vai piegādātāji, šīs direktīvas 1. panta 2. punktā noteiktais izņēmums ir jāinterpretē šauri (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 10. septembris, *Kušionová*, C-34/13, EU:C:2014:2189, 77. punkts, un 2018. gada 20. septembris, *OTP Bank* un *OTP Faktoring*, C-51/17, EU:C:2018:750, 54. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

53 Katrā ziņā ir jāatgādina, ka līguma noteikums, kas iekļauts starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju noslēgtā līgumā, ir izslēgts no šīs direktīvas piemērošanas jomas vienīgi tad, ja minētais līguma noteikums ietver obligātas tiesību normas saturu Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkta, lasot to kopsakarā ar tās trīspadsmito apsvērumu, izpratnē (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 10. septembris, *Kušionová*, C-34/13, EU:C:2014:2189, 80. punkts).

54 Šāda izslēgšana ir pamatota ar to, ka ir likumīgi prezumēt, ka valsts likumdevējs ir radījis līdzsvaru starp noteiktu līgumu pušu tiesībām un pienākumiem, jo šo līdzsvaru Savienības likumdevējs īpaši tiecas saglabāt (spriedumi, 2013. gada 21. marts, *RWE Vertrieb*, C-92/11, EU:C:2013:180, 28. punkts, un 2019. gada 3. aprīlis, *Aqua Med*, C-266/18, EU:C:2019:282, 33. punkts).

55 Lai gan Tiesa savā judikatūrā ir noteikusi Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkta interpretācijas kritērijus, tieši iesniedzējtiesai no tā ir jāizdara konkrēti secinājumi.

56 Šajā gadījumā ir jānorāda, ka, neskarot pārbaudes, kas šajā ziņā ir jāveic iesniedzējtiesai, nešķiet, ka līguma noteikums, ar kuru tikai tiek paredzēta metode, lai aprēķinātu kredīta izmaksu bez procentiem maksimālo apmēru, vārda tiešā nozīmē "ietvertu" aplūkojamo valsts tiesību normu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 3. aprīlis, *Aqua Med*, C-266/18, EU:C:2019:282, 35. un 36. punkts).

57 Proti, nešķiet, ka minētā tiesību norma pati par sevi noteiktu līgumslēdzēju pušu tiesības un pienākumus, drīzāk tā tikai ierobežo to brīvību noteikt kredīta izmaksas bez procentiem virs noteikta līmeņa un nekādi neliedz valsts tiesai pārbaudīt šādas noteikšanas, pat pārsniedzot likumisko maksimālo apmēru, iespējami ļaunprātīgo raksturu.

58 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka no šīs direktīvas piemērošanas jomas nav izslēgts līguma noteikums, kurā kredīta izmaksas bez procentiem ir noteiktas, ievērojot valsts tiesību normā paredzēto maksimālo apmēru, ne vienmēr ņemot vērā faktiskās izmaksas.

Par tiesāšanās izdevumiem

59 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 87/102/EEK, 3. panta g) punkts, 10. panta 2. punkts un 22. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēta aprēķina metode, kas attiecas uz kredīta izmaksu bez procentiem maksimālo summu, ko var piemērot patērētājam, ar nosacījumu, ka šajā tiesiskajā regulējumā nav noteikti papildu informēšanas pienākumi par šīm kredīta izmaksām bez procentiem, papildinot 10. panta 2. punktā paredzētos.

2) Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 1. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka no šīs direktīvas piemērošanas jomas nav izslēgts līguma noteikums, kurā kredīta izmaksas bez procentiem ir noteiktas, ievērojot valsts tiesību normā paredzēto maksimālo apmēru, ne vienmēr ņemot vērā faktiskās izmaksas.

[Paraksti]